

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim Cebeci

Sakarya Üniversitesi /Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü

SESAM Yönetim Kurulu Üyesi

Sakarya Sosyal Medyada ne konuşuyor?

Sosyal Medya hakkında kısa bilgi

Sosyal Medya, toplumu sarmaşık gibi saran, son yıllarda gücü ve etkisi çokça tartışılan dijital bir bilişim ortamıdır. “Cambridge Analytica” nın Facebook veri skandalı ile sosyal medya gücünün farkına varan insanlar şimdi de corona salgınının “#evdekal” günlerinin dayatmasıyla izlediğimiz “The Great Hack” belgeseli sayesinde sosyal medyadan korkar olmuşlardır.

Peki günümüzün bu kaçınılmaz gerçekliği, sanıldığı kadar etkili mi, veya gerçek anlamda ne kadar etkilidir?

Ocak 2020 verilerine göre¹ 84 milyona dayanan nüfusumuzun %74’ünün yani 62 milyon kişinin internet bağlantısı bulunmaktadır. Son 12 ayda bu sayının 2,2 milyon daha artmış olduğu görülmektedir. İnsanların internette geçirdikleri günlük ortalama süre 7,5 saat civarındadır. Bu süreyi gerçekçi bulmayanlara, internette vakit geçirebilmek için uykularından, çalışma sürelerinden veya sosyalleşme imkânlarından feragat eden insanları hatırlatmak isteriz. İnternette geçirilen 7,5 saatin 5 saate yakın kısmı online TV platformları ile Youtube videoları izlenerek geçirilirken bunun 2 saat 50 dakikalık kısmı ise sosyal medyaya ayrılmaktadır. Bu çalışmada üzerinde düşünülüp odaklanılan konu sosyal medyada kullanılan süredir. Şimdi bu sürenin kimler tarafından, ne ölçüde kullandığına bakalım.

Toplumda hemen her yaştan insan sosyal medya kullanıyor olmasına rağmen yoğunluk 18-35 yaş arasındaki temel kullanıcılarda oluşmaktadır. Bu yaş aralığı toplam sosyal medya kullanıcıların %55’ini oluşturur. Genç bir nüfusa sahip olmamız sebebiyle bunda şaşılacak bir şey olmadığını düşünenlere nüfusumuzun ancak %25’lik kısmının bu aralıkta yer aldığını hatırlatalım.² Sosyal medya kullanıcıların %64’lük kısmını erkekler oluşturmaktadır. Bu oran nüfusumuzun kadın-erkek dengesi ile örtüşmemektedir. Sosyal medya kullanıcılarının %96’sı günde en az bir kere hesaplarını takip etmektedir. Bu durum internet kullanımında istikrarlı bir sürekliliği ifade eder. Bir diğer veri sosyal medya kullanıcılarının %88’inin bir

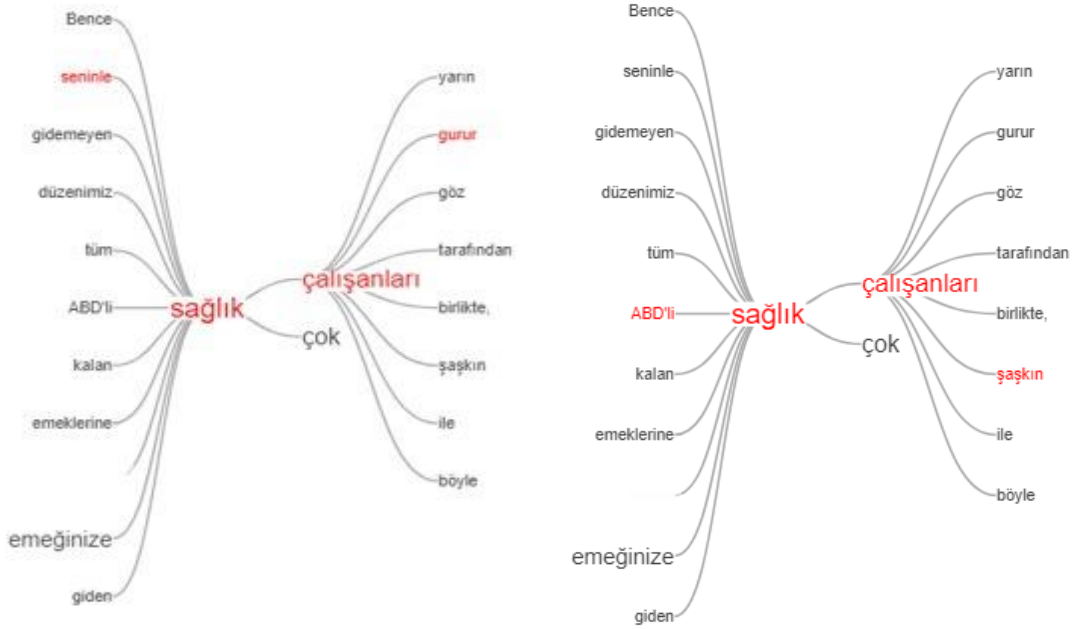

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

“Sağlık” kelimesini kelime ağacı yaklaşımı ile analiz ettiğimizde veri setindeki bütün tweetlerde sağlık kelimesi en çok “çalışanları” “seninle” “gurur” kelimeleri ile tekrar edilmektedir. Bu durum, süreçle ilgili beklenen tepkiyi gösterdiği gibi sürecin algılanış tarzını da göstermektedir. Analize göre Sakaryalıların pandemin sürecinin sağlık hizmeti boyutunu önemsedikleri ortaya çıkmaktadır. Burada ilginç olan ise “sağlık” kelimesi “ABD’li” ifadesi ile sınırlandırıldığında en sık tekrarlanan “çalışanlar” ve “şaşkın” ifadeleridir. Sağlık konusunda ABD deki şaşkınlığın Sakarya’da net bir şekilde görüldüğü anlaşılmaktadır.

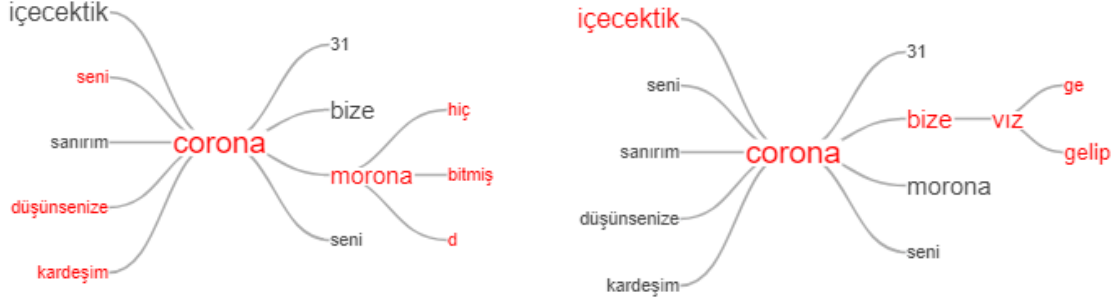

Asıl şaşırtıcı sonuç ise corona ifadesinin kelime ağacında ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki sık tekrarlanan kelimeler incelendiğinde Sakarya’da salgının yeterince ciddiye alınmadığına yönelik emareler göze çarpmaktadır. “Corona” kelimesi ile “morona” ve “bitmiş” ifadeleri birlikte kullanılırken yine benzer şekilde “bize” “vız” “gelir” kelimeleri de en sık tekrarlanan kelimelerdir. Sakarya’nın, salgının yoğun olarak görüldüğü ilk 10 il içerisinde girmesi bu umursamaz tavrın sonucu olarak yorumlanabilir.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

Dört kelime ağacını birlikte yorumladığımızda Sakarya'daki sosyal medya kullanıcılarının bireysel olarak süreci hafife aldığı ve sürecin sorumluluğunu daha çok sağlık çalışanlarına bıraktığı sonuçlarına ulaşılabilir. Acaba durum Türkiye genelinde de böyle midir? Google Toplum Hareketliliği Raporundaki⁴ veriler, Türkiye'nin dünyada pandeminin en yüksek oranda izlendiği 6 ülke arasında iyi bir konumda olduğunu göstermektedir.

	Türkiye	İtalya	Fransa	İspanya	İngiltere	ABD
Eğlence ve Perakendecilik	-92	-86	-86	-92	-81	-45
Fırın ve Eczane	-83	-42	-39	-44	-32	-7
Parklar	-81	-83	-74	-85	-37	-16
Toplu Taşıma	-90	-78	-79	-84	-70	-49
İşyerinde Çalışma	-78	-62	-55	-63	-57	-38
Evde Kalma	34	26	23	26	19	14

Yandaki tablodan da açıkça görüldüğü gibi Türkiye pandemi sebebiyle eğlence yerlerine, fırınlara, eczanelere ve işyerlerine gitmeme, toplu taşıma araçlarını kullanmama ve evde kalma konusunda en iyi durumdadır. Türk insanı sadece parklara ve açık alanlara gitmeme konusunda İtalya ve

İspanya'nın gerisinde kalmaktadır. Bu durumda bu iki ülkede uygulanan sokağa çıkma yasaklarından kaynaklanıyor olabilir. Açık alanlara çıkmama konusunda bu ülkelerin gerisinde olsak bile yine de çıkmama kuralına %81 oranında uyuluyor olmasının çok iyi olduğu söylenebilir. Bütün değerler ekseninde Türkiye'nin hem Avrupa ülkelerine hem de Amerika Birleşik Devletleri'ne göre pandemi karşısında hareketliliği kısıtladığı açıktır. Şu anda en yüksek vaka artışı eğimine sahip İngiltere'nin Avrupa'da negatif anlamda başı çektiği listede açık ara en kötü pandemi yönetimi Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmektedir.

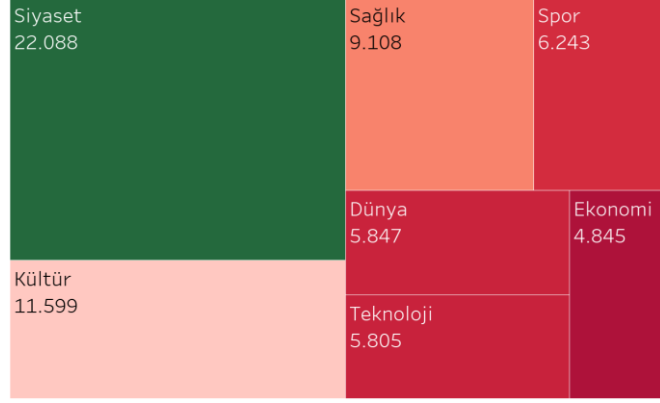
Genelden özele tekrar yönelmek gerekirse Sakarya'da atılan tweetlerin analizi için sonraki adım, topik modelleme teknikleri ile tweetlerin gruplanmasıdır. Böylece genel resmi daha iyi anlamamız mümkün olacaktır.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

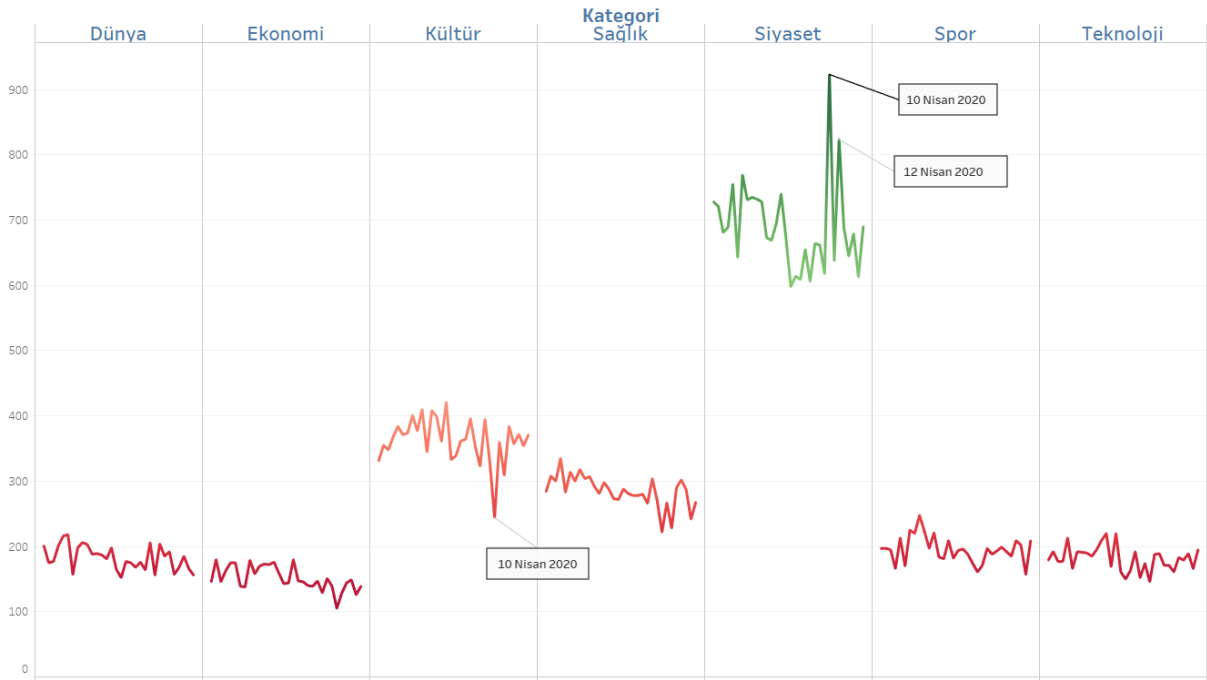
T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

Sosyal medyada yapılan paylaşımların hangi alanda yoğunlaştığı hususu Sakaryalıların neleri konuştuğunu daha iyi anlamamızı sağlayan önemli bir bulgu olabilir. Yandaki rakamlardan anlaşılacağı üzere bir aylık dönemde 22.088 paylaşım siyaset alanında gerçekleşmiştir. Bu alışlagelmiş durum pandemi döneminde de şaşırtıcı olarak varlığını sürdürmektedir.

Pandemi sürecinin etkisi kültür ve sağlık alanına yaramıştır. Siyasetten en fazla konuşulan temanın kültür olması zor günlerin olumlu sonucu olarak yüzleri güldürebilir. Sağlık konusu sürecin beklenen sonucudur. Spor etkinliklerin iptal edilmiş olması spor konusunu geri planda itilmiştir. Dünya meselelerini konuşmayı seven Sakaryalılar vakit kalan zamanlarda teknoloji üzerine konuşmaktadır. En şaşırtıcı durum ise Ekonomi konusunda tespit edilmiştir. Piyasaların durduğu şu dönemde ekonomi en az konuşulan konular içinde yer almaktadır.

“Bu kategoriler arasında son 30 gün içerisinde bir değişimin olup olmadığı da belki cevabı merak edilen önemli bir soru olabilir.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

Araştırmamızın kapsamındaki tweetlerin takvimine baktığımızda en çok tweet atılan siyaset alanında 10 Nisan öncesinde kadar giderek azalan bir paylaşım eğilimi varken birden bire 10 Nisan ve 12 Nisanda bu alandaki tweetler pik (zirve) yapmıştır. Bu durumun net bir karşılığı 10 Nisanda açıklanan sokağa çıkma yasağı ve 12 Nisanda İçişleri Bakanı Süleyman Soylunun istifasıdır. Her iki durum da analizlerde açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan “dünya”, “ekonomi”, “sağlık” kategorilerindeki paylaşımlarda da net bir şekilde azalma görülmektedir. Spor ve ekonomi kategorilerindeki paylaşımlar ise belirgin bir değişiklik olmaksızın aynı seyirle devam etmiştir.

Şüphesiz ki sosyal paylaşımlarda atılan tweetlerin alanı ve miktarı önemli olduğu gibi bunların olumluluk ve olumsuzluk durumu da eğilimleri belirlemede aynı şekilde önemli ve değerlidir. Üstteki grafiği bu defa duygu skorları bakımından güncelleyerek nasıl bir durumun ortaya çıktığına bakalım.

Grafikteki sıfır noktası o gün atılan tweetlerin nötr ortalamaya sahip olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan sıfırdan büyük değerler olumluluk, sıfırdan küçük değerler ise olumsuzluk durumlarının ortalama skorlarını gösterir. Kültür ve Teknoloji alanları hariç bütün alanlarda yapılan paylaşımlar pandemi ilerledikçe daha olumsuz olarak karşımıza çıkmaktadır. Verileri biraz daha detaylı incelediğimizde farklı sonuçlar da elde edebiliriz. Burada dünya kategorisindeki olumsuz pik noktası İngiltere başbakanının hastaneye kaldırılmasına denk gelirken, 7 Nisanda yer alan, olumlu pik ise Amerikan başkanının “Tünelin ucunda ışık görüldü” tweeti ve sonrasındaki brifingi ile umut dağıtmasının bir sonucu olabileceği söylenebilir. Bu anlamda Sakarya halkının dünyadaki gelişmeleri takip ettiğini görülmektedir.

Sakarya Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (SESAM)
Sakarya Üniversitesi, Esentepe Kampüsü, Siyasal Bilgiler Fakültesi Kat:1 Serdivan/Sakarya
sesam.sakarya.edu.tr

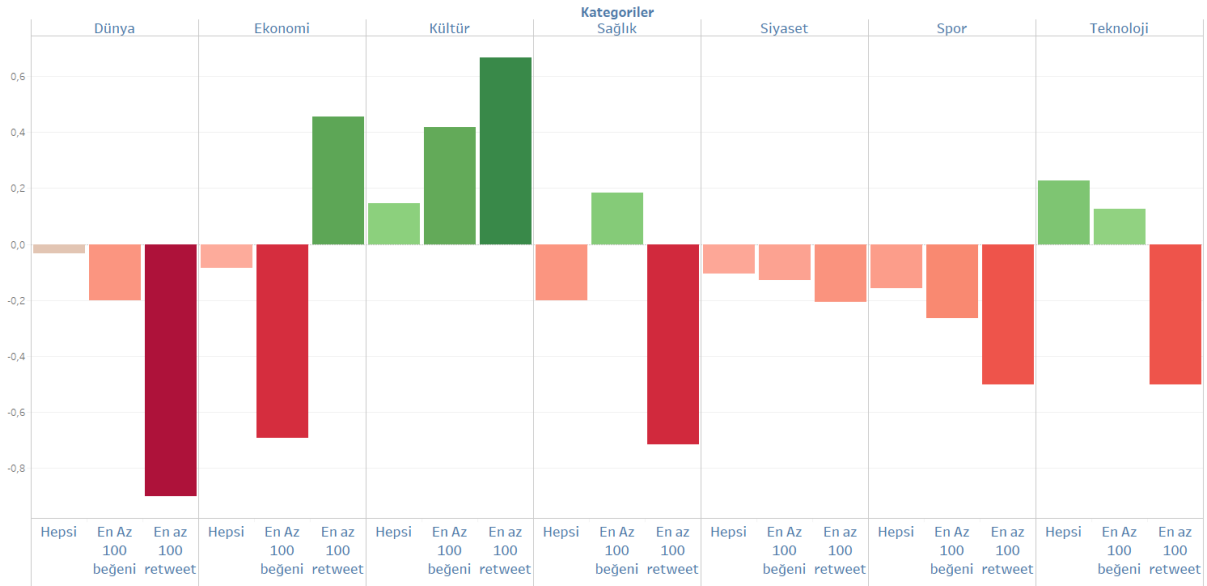
SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

Sağlık alanında ise 4 Nisan tarihi negatif pik olarak kaşımıza çıkmaktadır. Bu tarihte Türkiye’de Corona Covid 19 kaynaklı vefat sayısının psikolojik sınır olarak görülen 500 rakamını geçmiş olması⁵ paylaşımlara olumsuzluk olarak yansımıştır. Yine bu tarihte sosyal medya kullanıcıların önemli bir kısmını kapsayan 20 yaş altı genç ve çocuklara sokağa çıkma yasağı getirilmiş olmasının da aynı olumsuzlukta etken olduğu düşünülmektedir.

Siyaset alanında atılan tweetler için ise negatif pik zamanlaması 10 Nisanda getirilen sokağa çıkma yasağı uygulanmasında oluşan siyasi tartışmalarla ilgilidir. Buradaki sorun vatandaşların getirilen yasaktan ziyade yasağın uygulanmasıyla ilgili duyuru zamanlamasıdır. Yoksa yine sokağa çıkma yasağının olduğu 17 Nisanda atılan tweetler incelendiğinde, önceden haberi olan halkın yasağa karşı olumsuz ifadeleri önemli ölçüde (-0,22 den -0,10 a) azalmıştır.

Twitterlere dair verilerindeki önemli bir parametre de retweet ve beğeni sayılarıdır. Bu bağlamda en çok beğeni veya retweet alan gönderiler kullanıcılar tarafından diğer paylaşımlardan önde veya değerli görülen tweetlerdir. Bu paylaşımların analizleri de bize önemli çıkarımlar sunmaktadır. Aşağıdaki grafikte bütün tweetler, en az 100 beğeni alanlar ve en az 100 retweet alan gönderilerin duygu skorları kategori bazında karşılaştırılmaktadır.

Grafik incelendiğinde ekonomi ve sağlık alanındaki tablolarda anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin ekonomi alanında beğeni alan tweetler genelde oldukça olumsuz iken, paylaşım yapılan (retweetlenen) gönderiler ise yüksek bir olumluluk içermektedir. Bu anlamda pandemi sırasında Sakarya’daki sosyal medya kullanıcıları ekonomik olumsuzlukları

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAKARYA EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
SESAM

içeren tweetleri değerli görmekte birlikte paylaşmayı tercih etmemekte, belki de genel moral düzeyini yüksek tutmak adına olumlu gönderileri paylaşmayı tercih etmektedir.

Sağlık alanındaki tweetler ise ekonomiye göre aksi seyir izlemektedir. Sosyal medya kullanıcıları sağlık alanındaki olumlu tweetleri beğenmiş, olumsuzları beğenmemişlerdir. Buna rağmen sağlık alanında en az 100 defa paylaşım almış olan retweetlerin %83'lük kısmı olumsuz paylaşımlardır.

Buraya kadar verdiğimiz grafikler ve sunulan veriler ekseninde Sakarya halkının pandeminin etkisiyle konuştuğu alanları bir ölçüde dönüştürmüş olduğu söylenebilir. Fakat bu dönüşüme rağmen siyasi eksenli paylaşımlardan vazgeçilmemiştir. Siyaset, olumsuzlukların özellikle temel paylaşım ve takip aracı olduğu sosyal medyada yoğun olarak karşımıza çıkmakta ve bu durum pandemi sürecinde de devam etmektedir. Burada belki de iyi bir sonuç olarak olumlu unsurları konuşma adına kültür ve teknoloji yönelmeden bahsedilebilir. Çoğu zaman tartışma ve çekişmelere sebep olan spor alanının geri plana atılmış olmasının çok da umursanmadığı anlaşılmaktadır. Sağlık ise sürecin genel bir sonucu olarak fazla konuşulan alanı işgal etmektedir. Özellikle kelime ağaçlarından ve kelime bulutlarından gelen sonuçlarda, "pandemi" kelimesinin çok fazla konuşulmadığı, konuşulduğunda da ilginin sağlık hizmetlerinin önemini idraki ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

Bütün bu genel ve özel sonuçlar ekseninde Sakarya'da özellikle toplumsal bilinç odaklı çalışmaların yapılması gerekliliği görülmektedir. Buradan alınacak ipucu ve dersler ile önümüzdeki günlerdeki pandemi yönetim sürecinde faydalı kazanımlar sağlanabilir.

Bundan sonraki süreçte sayıların dilinden konuşmaya devam edeceğiz. Çoğu zaman Sakarya bazen de Türkiye ekseninde çalışmalar ile tekrar görüşmek üzere...

Son Not: Yazıyı sonlandırmadan önce veri elde etme konusunda destek sağlayan öğrencim Furkan SARAÇOĞLU'na sabırlı ve özverili çalışmasından dolayı teşekkür ederim.

[1] <https://dijilopedi.com/2020-turkiye-internet-kullanimi-ve-sosyal-medya-istatistikleri/>

[2] <https://m.bianet.org/bianet/yasam/219571-tuik-turkiye-nin-nufusunu-acikladi>

[3] <https://twitter.com/>

[4] <https://www.google.com/covid19/mobility/>

[5] <https://www.worldometers.info/coronavirus/>